ISSN 2277-4041

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ

ಸಂಪುಟ-೧೦ ಸಂಚಿಕೆ-೧ ಜುಲೈ- ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೮

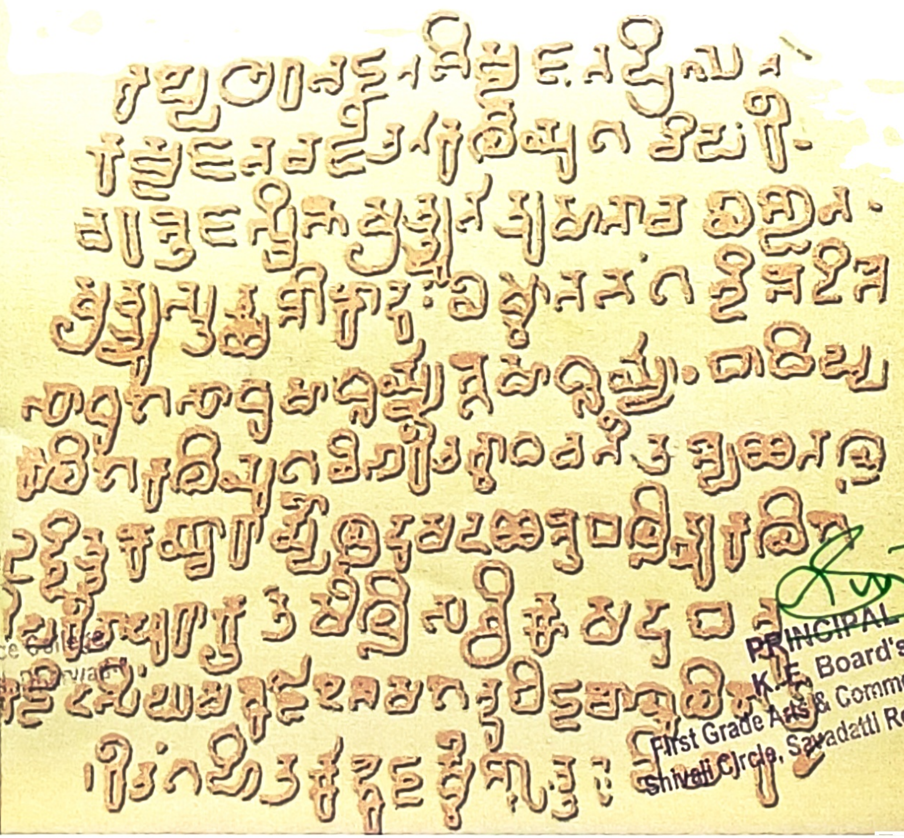

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-

ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ

ಸಂಪುಟ-೧೦, ಸಂಚಿಕೆ-೧
ಜುಲೈ-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೮

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE ★
DHARWAD-6
COLLEGE
CODE: 1218

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಅಮರೇಶ ಯತಗಲ್

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

ಪ್ರಸಾರಾಂಗ
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

Shaasana Adhyayana
Bi-Annual Vol-10-issue-1, July-December-2018
Edited by
Dr. Amaresh Yatagal
Associate Professor/H.O.D.,
Dept. of Epigraphy
Kannada University, Hampi
Vidyaranya 583 276
Published by
Dr. H.D. Prashanth
Director, Prasaranga
Kannada University, Hampi
Vidyaranya 583 276
Pages: 10 + ೧೩೪
www.kannadauniversity.org
First Impression: 2020
ISSN 2277-4041
ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ ಅರ್ಧವಾರ್ಷಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ
ಸಂಪುಟ-೧೦, ಸಂಚಿಕೆ-೧, ಜುಲೈ-ಡಿಸೆಂಬರ್ ೨೦೧೮
(ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಲೇಖನಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಲೇಖಕರೇ ಜವಾಬ್ದಾರರು)
© ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ೨೦೨೦
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು: ಡಾ. ಸ.ಚಿ. ರಮೇಶ
ಸಂಪಾದಕರು: ಡಾ. ಅಮರೇಶ ಯತಗಲ್
ಸಂಪಾದಕ ಸಲಹಾ ಮಂಡಲಿ
ಡಾ. ಕಲವೀರ ಮನ್ವಾಚಾರ್
ಡಾ. [illegible] ವಾಸುದೇವನ್
ಡಾ. ಕೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ
ಡಾ. [illegible]
ಬಿಡಿ ಪ್ರತಿ: ರೂ. ೧೦೦/- ವಾರ್ಷಿಕ ಚಂದಾ: ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ರೂ. ೧೫೦/-
ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ರೂ. ೨೦೦/-
ಮುಖಚಿತ್ರ: [illegible]
ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ: ಅಮೋಘ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ಸ್, ಕಮಲಾಪುರ
[illegible]
[illegible] ಮಳಿಗೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ದೂ.: ೦೮೩೯೪-೨೧೦೪೧೭
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪುಸ್ತಕ ಮಳಿಗೆ
[illegible] ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡ, ಮೈಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕ್ ವೃತ್ತ, ಅರಮನೆ ರಸ್ತೆ
ಬೆಂಗಳೂರು [illegible]
ಮುದ್ರಣ
[illegible] ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಬೆಂಗಳೂರು

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE DHARWAD-6 COLLEGE CODE 1218

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

ಸಂಪಾದಕರ ನುಡಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ 'ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ' ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯು ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮೀಸಲಾಗಿರುವ ಕರ್ನಾಟಕದ ಏಕೈಕ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳು ಹೊರತರುವ ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗವು ಗ್ರಾಮವಾರು ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಿ, ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಶಾಸನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಶೋಧಿತ ಹೊಸ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾವಾರು ಶಾಸನ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೧ ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೨ ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೩ ಹಂಪಿ ಶಾಸನಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೪ ತಮಿಳುನಾಡು ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೫ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು-ಸಂಪುಟ ೧ ಮತ್ತು ಸಂಪುಟ ೨, ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಶಾಸನಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ತಮಿಳು ಶಾಸನಗಳು, ಕೃಷ್ಣಾ ಮೇಲ್ದಂಡೆ ಯೋಜನೆಯ ಮುಳುಗಡೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರ್ಶಿಯನ್, ಆರೇಬಿಕ್ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಶಾಸನಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೯ ಬಾಗಲಕೋಟೆ ಜಿಲ್ಲೆ, ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ-೧ ಮುಂತಾದ ಸಂಪುಟಗಳು ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಾಸನ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಛಾಪನ್ನು ಮೂಡಿಸಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ದೂರಶಿಕ್ಷಣ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ಡಿಪ್ಲೊಮಾವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ. ಆದವರು ಈ ಕೋರ್ಸಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಈ ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ಡಿಪ್ಲೊಮಾದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಲಿಪಿಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಅದರಂತೆ ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರದ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಸಂಶೋಧಕರಿಂದ ಶೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಶಾಸನಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿದ

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE
DHARWAD-6
COLLEGE CODE: 1218

ಪರಿವಿಡಿ

ಹೊಸಶೋಧ

೧. ಕಾಡಮಗೇರಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನ / ೧
ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್. ಸಿರವಾಳ

೨. ವಾಸನ ಗ್ರಾಮದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನ / ೭
ಆರ್. ಶೇಜೇಶ್ವರ

೩. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ / ೧೧
ಡಾ. ರವಿಕುಮಾರ ಕೆ. ನವಲಗುಂದ

೪. ಭೋಗರಮಕ್ಕಿ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನ ಮತ್ತು ಹನುಮಪಂಥ / ೧೮
ಡಾ. ಟಿ. ಮುರುಗೇಶಿ

೫. ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನ / ೨೪
ಡಾ. ಸುರೇಶ ಕ. ಹಾನಗಲ್ಲ

ಶಾಸನಾಧ್ಯಯನ

೬. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಗಣನೆ / ೨೯
ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

೭. ಕದಂಬರ ಕಾಲದ ಶಾಸನೋಕ್ತ ಕೆರೆ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ / ೪೩
ಸಿ. ರಮೇಶ

೮. ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನಧರ್ಮ / ೪೬
ಡಾ. ಅಮರೇಶ ಯತಗಲ್

೯ ರೋಣ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತುರುಗೋಳ್ ಶಾಸನ ಶಿಲ್ಪಗಳು / ೬೦
ಡಾ. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕುಂಬಾರ

೧೦. ಕೂಡ್ಲಿಗಿ ಮತ್ತು ಹಗರಿಬೊಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ / ೬೮
ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತಕ ಸಂಘಗಳು
ಡಾ. ಆರ್. ಮಂಜನಾಯ್ಕ

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE
DHARWAD-6
COLLEGE CODE: 1218

೫

ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನ

ಡಾ. ಸುರೇಶ ಕ. ಹಾನಗಲ್ಲ

ಪೀಠಿಕೆ

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಳಿವಾಡ ಗ್ರಾಮವು, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಿಂದ ೨೯ ಕಿ.ಮೀ ಅಂತರದಲ್ಲಿದೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಗಂಗರು, ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರು ವಿಜಯನಗರದರಸರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರು ಆಳಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಏಳು ಶಾಸನಗಳು ವರದಿಯಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ. ೯ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಖೊಟ್ಟಿಗನ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ "ಕೋಳಿವಾಡ" ಎಂಬ ಪದದ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಜೈನ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕುರುಹುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ತಾರಾಭಗವತಿ ವಿಗ್ರಹ ಅದರ ಪಾದಪೀಠದಲ್ಲಿರುವ ನಾಗರೀಲಿಪಿಯ ಶಾಸನ ಇದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಶಾಸನೋಕ್ತ ವೈಷ್ಣವ ದೇವಾಲಯ, ಎರಡು ಸಪ್ತಮಾತೃಕೆ ವಿಗ್ರಹ, ಒಂದು ತುರುಗೋಳ್ ಶಿಲ್ಪ, ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ಧಿನಿ, ಗಜಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಿಲ್ಪಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಿ ಮೂರ್ತಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸನವಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವುದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಸ್ಥಳೀಯರು ಈ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪ್ರತಿಮಾಲಕ್ಷಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಈ

ಮೂರ್ತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗ, ತ್ರಿಶೂಲ, ಡಮರು ಮತ್ತು ಪಾನಪಾತ್ರೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಮೂರ್ತಿಯು ಭೈರವ ಮತ್ತು ಭೈರವಿಯ ವಿಗ್ರಹವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಮೂಲತಃ ಶಾಸನಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಫಲಕವಾಗಿದ್ದು, ನಂತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಮಾ ಮಹೇಶ್ವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂರ್ತಿಯ ಕಾಲ ೧೬-೧೭ನೇ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ೧೧ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತ್ರುಟಿತವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಶಾಸನವು ಸುಮಾರು ೨೪ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧-೮ ಸಾಲುಗಳು ಎರಡು ಪಾರ್ಶ್ವಗಳ ಭಾಗಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ೧೧ರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗದ ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲನ್ನು ಕೆತ್ತಿ ತೆಗೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆ ಭಾಗಗಳ ಪೂರ್ತಿಪಾಠ ಲಭ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಾಸನದ ಪಠ್ಯ

೧. ....

೨. ....ಬ್ರಾತಿಶರಶಿಷ್ಯ......

೩. ಭಂಜನರುಂ ಸಕಂಕಳಾಗಮ ಪ್ರವೀಣ ರೆನಿಪ್ಪ......

೪. ....ತಮ್ಮಮಾನ್ಯದೊಳಗೆ ಸರ್ವಬಾಧಾಪರಿವಾರ ಮಾಗೆ......

೫. ....ಕಂ ದೇವರಂ ಪೂಜಿಸುವ ಪೂಜಾರಿಗಂ ಮಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ತ್ಥೀರ್ಥಪೋ ಧನರ....[ಗ್ರಾ]

೬. ....ಜೇರಗೆ......ಮೂಡಲು......ಮತ್ತರ್ವ್ವಸೊಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಯಂ....ಪಡುವಲು....ಪಳ್ಳದ ಬಟ್ಟೆ....

೭. ......ಬಿಟ್ಟ ಕೆಯಿ ಮತ್ತರ್ಪ್ಪನ್ನೆರಡು ದೇವರ ನನ್ದಾದೀವಿಗೆಗೆ... ಎಣ್ಣೆಗೆಗಾಣಮೊನ್ದು ದಣ್ಣಾನಾಯಕನಂಗೊ[ಟ್ಟ]

೮. ......ದೆಂಮರ ದಣ್ಡನಾಯಕಂ ಬಣ್ಣದೇವ ಏಸಗದಂಡನಾಯಕಂ ನಾಗವರ್ಮಯ್ಯ ಗಳ್ಗಂಬೆಸಸಲವರ್ಬ್ಬನ್ದು

೯. ಕರೆಯ ಚತುಸ್ಸೀಮೆಗೆ ನಾಲ್ಕುಲಿಂಗದ ಕಲ್ಗಳಂ ತನ್ದು ಚಂದ್ರಾರ್ಕ್ಕತಾರಬರಂ ನಿಲಿಸಿದರ್@ಶ್ರೀಮದಿನ್ನೂರ್ವ್ವರಿತಮ್ಮ

೧೦. .....ಗೆಯಿದ ರಿಮಾರಕಬ್ಬೆಯ ಕೆಯ್ಯಿಂಬಡಗಲು ಮೇರೆಯ ಪೊಲದಲ್ಕ[?]
.......ಮತ್ತರಾರು ದೇವರ ನನ್ದಾದೀವಿ

೧೧. ವೇದ್ಯಕೆ ಮಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ತ್ಥೀತಪೋಧನರ ಗ್ರಾಸಕೆನ್ದು ಸರ್ವ್ವಬಾಧಾ ಪರಿಹಾರ..... ಬಿಟ್ಟ ....ಮತ್ತರಾರು ದೇವರ ನನ್ದಾದೀವಿ

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE DHARWAD-6 COLLEGE CODE: 1218
PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

೧೨.ಗೆಗೆ ಗಾಣಮೊನ್ನು@ ಚನ್ದಿಮಯ್ಯನಾಯಕತ್ತರ್ಮ್ಮ ಆ....ಗೆಲೂಗ್ಗಾ್ಗಲಕ್ಷ್ಮಿ
೧೩.ತ್ರಗೆಯೊಳು ಮೊದಲಿಕೆಯಿ ಮತ್ತರಾರು ಅನ್ತು ಮತ್ತರ್ಪ್ಪ ....ದ್ರವನಾಗಲಿ
೧೪.ಈ ಧರ್ಮಮನಾ ಕವಿಲೆಯ ಕೋಡುಂ
೧೫.ಣಾಸಿಪ್ರಯಾ ಕೃಮಿಹಿಧರ್ಮಮದಳಿ
೧೬.ಕೊಳಗಮಂಪಾಬ್ರಾ
೧೭.ಮನೆಳಿ
೧೮.ತಪ್ಪದು ಕಾದನ
೧೯.@ನವದಿಂದ
೨೦.ಗೇನ್ದು ಪೆನ್ನರ ಸ್ಥಿರಮನೆ ಮೂರು
೨೧.ಗಗೊಂ

ಸಾರಾಂಶ

ತ್ರುಟಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಶಿವದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಬಹಳ ಹಾಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಭಾಗದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಕಳಕಳಾಗನೆರಿಪ್ಪ ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಹಾಗೂ ೯ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಇನ್ನೂರ್ವ್ವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಕೋಳಿವಾಡದ ಇನ್ನೂರು ಮಹಾಜನರ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಇದರಲ್ಲಿತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಕೋಳಿವಾಡದ ಇನ್ನೂರು ಮಹಾಜನರ ಉಲ್ಲೇಖ ಕೋಳಿವಾಡದ ಇತರೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಾ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪೂಜಾರಿಗೆ ಮಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಪೋಧನರಿಗೆ ಆಹಾರ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ೧೨ ಮತ್ತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮೇರೆಗಳ ವಿವರಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರ ನಂನ್ದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ದಂಡನಾಯಕ ಬಣ್ಣದೇವ ಮತ್ತು ಎಸಗದಂಡನಾಯಕ ಇವರು ನಾಗಮ್ಮಯ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಅವರು ಬಂದು ನೀಡಲಾದ ಭೂಮಿಯ ಚತುಸ್ಸೀಮೆಗೆ ನಾಲ್ಕುಲಿಂಗದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಕೋಳಿವಾಡದ ಇನ್ನೋರ್ವ್ವ ಕೂಡಾ ಭೂಮಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಆರು ಮತ್ತರು ದೇವರ ಗಂಧ, ಧೂಪ, ನೈವೇದ್ಯ ಹಾಗೂ ಮಠದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತಪೋಧನರ ಆಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಸರ್ವ್ವಬಾದಾಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ದೇವರ ನಂನ್ದಾದೀವಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಗಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಚಂದಿಮಯ್ಯನಾಯಕನೂ ಕೂಡಾ ಪ್ರಾಯಶಃ ಹನ್ನೆರಡು ಮತ್ತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯಶಃ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಫಲಶ್ರುತಿಯ ವಿವರಗಳಿವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಾನಶಾಸನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದಾನಶಾಸನಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿತ್ತವೆ. ಉದಾ; ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪೂಜೆ–ಪುನಸ್ಕಾರಗಳಿಗೆ, ಪೂಜಾರಿಗಳಿಗೆ, ವಾದ್ಯಗಾರರಿಗೆ, ನರ್ತಕಿಯರಿಗೆ, ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಾದಾನಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದಕ್ಕೂ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಚಾವಡಿ ಹತ್ತಿರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೪೫೫ರ ಶಾಸನದ ವಿಷಯ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ದತ್ತಿ ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಗೋತ್ರದ ಅಗ್ರಹಾರದ ಯಜಮಾನ ಆನೆಯ ದೇವಪಯ್ಯಗಳ ಮಗ ಸೂರಪಯ್ಯನು ಶ್ರೀಮಾಧನಜನಾರ್ಧನಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ತಿರುವಲಭೋವನ ಮಗಳು ಸೂರಿ ಮಾಣಿಕೆ ಎಂಬ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಾಣಬೆಯ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಅವಳ ಜೀವಿತ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆರುಘಟ್ಟಿ ವರಹವನ್ನು ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಹಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಟಿಗೆ ವೊಂಮನದ ಕಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನಗಳಿದ್ದು, ಅವು ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಶಾಸನಗಳು ಅಂದಿನ ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಆಗರವಾಗಿವೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

(ಶಾಸನವನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥೈಯಿಸಿದ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ಗುರುಗಳಾದ ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಪಾಡಿಗಾರ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾದ ಡಾ. ಕೆ.ಜಿ. ಭಟ್ಟಸೂರಿ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ಸ್ನೇಹಿತರಾದ ಡಾ. ಸಂಜಯ ಎನ್.ಹಂಜೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಸೋಮಶೇಖರ ನಿಂ.ಪೆಂಡೇರ, ಷಣ್ಮುಖಪ್ಪ ಮಾ.ಗುಂಜಾಳ ಇತರರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು)

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ (ಸಂ.), ೧೯೭೬, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಸೂಚಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ.
೨. ಡಾ. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್(ಮು.ಸಂ.), ೧೯೯೫, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ(ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆವೃತ್ತಿ), ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

೩. ಡಾ. ಸಿ. ಮಹದೇವ, ೨೦೦೬, ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ: ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.

೪. ಸುರೇಶ ಕರಿಬಸಪ್ಪ, ೨೦೧೫, ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿಗೆ ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ.ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ.

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE
DHARWAD-6
COLLEGE CODE: 1218

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade Arts & Commerce College,
Shivaji Circle, Savadatti Road, Dharwad-6

೬

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಗಣನೆ

ಡಾ. ಪಿ.ವಿ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ

ಸೂರ್ಯನ ಉದಯಾಸ್ತಗಳ ಆವರ್ತನ, ಚಂದ್ರ ಬಿಂಬದ ವೈರೂಪ್ಯಗಳ ಆವರ್ತನ, ಹಾಗೇ ಋತುಗಳ ಮತ್ತು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿನ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಆವರ್ತನ; ಇವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಿನ, ತಿಂಗಳು ಹಾಗೂ ವರ್ಷಗಳೆಂಬ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಗಣನೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲಗಣನೆ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವಾದ್ಯಂತ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿ ಮತ್ತು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ಸರಿಯಷ್ಟೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭದ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಲೇ ರಾಜನ ಆಡಳಿತ ವರ್ಷವನ್ನು ಗಣಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳು ಆಧಾರವಾಗಿವೆ. 'ದುವಾದಸ ವಸಾಭಿಸಿತೇನ ಮೇ ಇಯಂ ಅನಪಯಿತೆ'[ನನ್ನ(ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ) ೧೨ ವರ್ಷಗಳು ಆಗಿರುವಾಗ ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ] ಎಂಬ ಮಾತು ಅಶೋಕನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೇ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೇ, ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತ ವರ್ಷವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ದಖ್ಖನ್ನಿನ ಶಾತವಾಹನ, ಬಂಗಾಳದ ಪಾಲರು, ಚಂದ್ರರು; ಅಸ್ಸಾಮಿನ ಬ್ರಹ್ಮಪಾಲ ದೊರೆಗಳು; ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪಲ್ಲವ, ಚೋಳ, ಪಾಂಡ್ಯ, ಹಾಗೇ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳವರಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಗಂಗ, ಕದಂಬ ಹಾಗೂ ಬಾದಾಮಿಯ ಚಲುಕ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶಾತವಾಹನರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದ ಚುಟುಗಳ ಬನವಾಸಿಯ ನಾಗಾ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಸಂವತ್ಸರ ೧೦-೨ ಹೇಮಂತಾನ ಪಖೋ ೨ ದಿವಸ ೧' ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

Unpublished Inscription found in Koliwad (Hubli Taluk)

Article by Dr. Suresh Hangalla.

Koliwad is 29 kmts a way from Hubli. Koliwad Came under the rule of Rastrakoota,Chalukky,Yadav and Vijanagar. We have got 7 inscription already and oldest the dates back to 9th century. Here in this inscription the name of KOLIWAD is clearly mentioned. Koliwad was land of all religions. The statue of "TARA BHAGAVATI" of Buddhism is found here.

K. E. BOARD'S FIRST GRADE ARTS & COMMERCE COLLEGE ★
DHARWAD-6
CODE: 1218

PRINCIPAL
K. E. Board's
First Grade ... College,
Shivaji Circle, ... Dharwad-6